

ОДБРАНА

Специјални прилог 198

Две деценије
од агресије НАТО-а

СРБИЈА ПАМТИ

Пише Звонимир ПЕШИЋ

Деветнаест земаља НАТО-а, без одобрења Савета безбедности УН, започело је 24. марта 1999. агресију на СРЈ.

Амерички генерал Мајкл Шорт, главнокомандујући ваздухопловном операцијом, рекао је:

„Не може се добити рат ако не уништимо могућност нормалног живота за већину становништва. Морамо им одузети воду, струју, храну, па чак и здрав ваздух”.

Али, војска и народ СРЈ храбро и зналачки пружали су отпор свих 78 дана рата, када је постигнут Кумановски споразум о прекиду сукоба.

Тероризам косметских Албанаца неколико деценија угрожавао је мир у јужној српској покрајини да би 1998. године достигао свој врхунац. Из дана у дан нападани су полицајци на пунктовима и припадници Војске Југославије на караулама. Гинули су људи на часним, одговорним, веома захтевним и опасним задацима, а многи су трајно остајали инвалиди.

Терористи су илегално прелазили границу према Албанији, одлазили у центре за обуку, у којима су радили и страни инструктори, где су стицали знања и искуства о терористичким дејствима и како да убијају људе. После завршене обуке враћали су се поново илегално с оружјем у рукама, спремни да нападну када се најмање очекује, подмукло, чинећи тешке злочине, застрашујући становништво и изазивајући општу несигурност. Убијали су и своје сународнике који су били лојални грађани Србије. У пракси су исказивали грађанску непослушност, стварали су паралелни систем власти и школства. У западним земљама, где раде Албанци с простора Косова и Метохије, наметнули су им харач од три до десет одсто од месечних примања како би се додатно финансирали.

У току 1998. године, од фебруара до децембра, припадници тзв. Ослободилачке војске Косова (ОВК) извели су 1.845 напада на припаднике Војске, Министарства унутрашњих послова и на цивилно становништво. Такође, извели су 756 напада на јединице Војске Југославије и том приликом убили 45 и ранили 196 припадника. Припадници полиције, према евиденцији команди Приштинског корпуса и Треће армије, били су на мети 1.705 пута. Том приликом убијено је 115, а рањено 400 полицајаца. На цивилно становништво, Србе, Црногорце, неалбанце и Албанце, извршено је 745 напада, у којима је погинуло 444, рањено 162 и киднапована 249 цивила. Према провереним информацијама, одмах после киднаповања убијен је 21 цивил, 86 је после злостављања ослобођено, а преостала 142 су вероватно завршила у познатим стратиштима Клечка, Рзнић, Глођане, Радоњићко језеро или Волујак.

Авиони НАТО-а бомбардовали су с великих висина

У тренутку људи су остајали без имовине коју су деценијама стицали

РАТНО СТАЊЕ

Председник Савезне владе мр Момир Булатовић саопштио је 24. марта 1999, посредством РТС-а и других телевизијских станица у земљи, да је Влада, сходно уставним овлашћењима, прогласила ратно стање у СР Југославији:

„НАТО је вечерас извршио агресију на СРЈ, извршен је напад на једну суверену земљу противно свим принципима и нормама међународног права.

Због тога, из стања непосредне ратне опасности, Савезна влада донела је одлуку о проглашењу ратног стања.

Ова одлука ступа на снагу одмах. Влада позива све грађане, припаднике Војске Југославије и Полиције, савезне и органе република чланица, предузећа и друге субјекте одбране, да извршавају своје уставно право и законом предвиђене дужности у одбрани суверенитета и независности СРЈ.

Савезна влада истовремено позива све грађане да мирно, одговорно и савјесно испуњавају своје радне обавезе и тиме дају допринос одбрани СРЈ.

Савезна влада се већ обратила Савету безбедности Организације уједињених нација са захтевом да заустави агресију НАТО-а и да осуди овај вандалски чин.

Ово је акт без преседана у међународним односима, супротан и Повељи ОУН, и као такав угрожава мир и стабилност у региону и на европском континенту.”

Албански сепаратисти, њихове терористичке групе и политичке вође целокупну активност усмерили су на бојкот и изазивање реаговања званичних државних институција Републике Србије и СР Југославије да би уз лобирање код великих сила обезбедили решавање питања Косова и Метохије изван земље, издижући га на међународни ниво. Велике силе тада почињу да врше притисак на СРЈ да реши настали проблем, али истовремено толеришу тероризам албанских сепаратиста. Мада су притисци вршени пре свега у режији и у име великих сила, њихова примена оправдавала се интересима међународне заједнице, односно међународним обавезама водећих међународних организација које представљају и заступају те интересе.

У то време амерички дипломата Ричард Холбрук југословенској страни најчешће преноси оштре тонове и претње америчке администрације, али истовремено подржава, па и подстиче албанске сепаратисте на Косову и Метохији. Холбрук се више пута, чак и тајно, састајао са представницима ОВК.

Преговорима Слободан Милошевић – Ричард Холбрук 11. октобра 1998. претходила је противтерористичка операција, у којој су припадници Војске Југославије и МУП-а Србије, од јула до септембра 1998, разбијали терористичке центре на Косову и Метохији. У таквој ситуацији Влада САД је посредством НАТО-а, крајње оштро и уз претњу агресијом на СРЈ, ултимативно захтевала обуставу борбених дејстава против шиптарског тероризма. Због реалних опасности по безбедност СР Југославије, тада су учињене велике концесије америчким захтевима:

1. обустављена су даља борбена дејства и коначно разбијање и уништење терористичких организација;
2. договорен је политички приступ за мирно решење проблема Космета;
3. осуђени су насиље и тероризам као средства супротна међународним нормама;
4. свако решење проблема на Космету мора уважавати суверенитет и територијални интегритет СР Југославије;
5. свако решење мора поштовати равноправност свих грађана и националних мањина на Космету;
6. будућност Космета је у равноправности, интеграцији, економском просперитету и заједничком животу;
7. локална самоуправа на Космету мора бити у сагласности с правним системом Републике Србије и СР Југославије и с међународним стандардима;
8. самоуправа ће се остварити преко скупштинских, извршних и судских органа; национална заједница ће имати додатна права ради очувања свог националног, културног, верског и језичког идентитета у складу с међународним стандардима; у склопу политичког решења биће успостављена локална полиција;
9. ниједно лице неће бити кривично гоњено за кривична дела у вези са сукобима на Космету, осим за злочине против човечности и међународног права ради обезбеђења пуне равноправности; држава ће дозволити потпун и неометан приступ страним стручњацима, укључујући патологе, који ће сарађивати са државним истражитељима;
10. надлежни органи ће, ради ванредног ублажавања казни, преиспитати пресуде изречене припадницима националних заједница на Косову и Метохији који су осуђени за кривична дела мотивисана политичким насиљем.

Међутим, колико су челници САД и НАТО-а стварно били опредељени за мирно решење кризе на Космету, поштујући управо потписане споразуме, а колико су већ били спремни на употребу силе како би се и војно инсталирали на овим просторима, видело се из претеће изјаве генералног секретара НАТО-а Хавијера Солане одмах по потписивању споразума у Генералштабу Војске Југославије. „Упоредо с посматрачком мисијом ОЕБС-а, НАТО ће представљати кључни елемент у провери да је председник Милошевић спреман да одржи реч. Алијанса ће из ваздуха контролисати подручје Косова и константно одржавати претњу војном силом. Савез ће остати потпуно спреман и вољан да војно интервенише уколико договор не буде поштован.“

Ричард Холбрук је био амерички амбасадор у седишту Уједињених нација у Њујорку. За време кризе на просторима бивше СФРЈ често је, у својству америчког специјалног изасланика за Балкан, одржавао контакте са највишим југословенским званичницима. Холбрук је о овим контактима давао интервјуе у више америчких листова (током јануара 2003. године). Он се у мају 1998. године састао са вођама тзв. ОВК и о томе је писао „Њујорк тајмс“ (25. јуна 1998), наводећи да се „амерички изасланик састао са косовским герилцима који одбијају позив на мир“. Лист је пренео и Холбрукову изјаву: „Мислим да Срби треба да оду одавде.“ Дакле, терористичка организација ОВК представљена је као ослободилачки покрет.

Преговори у Рамбуеу

Западне земље често су упозоравале да наша војска и полиција прекомерно примењују силу против терориста. Претећи нападом на СРЈ и истичући војну моћ једине преостале суперсиле САД, наметнули су нашој земљи да прими верификаторску мисију под руководством пензионисаног генерала Вилијема Вокера, која се понашала као истурени одред албанских терориста, а веома штедро је прикупљала обавештајне податке о нашим снагама, постављајући чак и локаторе за дејство ваздухопловних снага НАТО-а који ће уследи касније.

Да би оправдале агресију, западне силе преко медија режирају масакр у селу Рачак, у којем су српске снаге наводно убиле 45 албанских цивила. Пре било какве истраге окривиле су српску страну и поново запретиле ударима из ваздушног простора уколико две сукобљене стране не седну за преговарачки сто, иако су представници Србије све време одлазили и узалуд чекали албанске сепаратисте да дођу на преговоре.

До преговора је најзад требало да дође у француском замку Рамбуеу, крај Париза, 6. фебруара 1999, али су тамо стигли само посредници, тако да не само да до преговора није ни дошло, већ није било ни непосредних сусрета чланова делегација. По свему судећи, иницијаторима наводних преговора није ни било стало до преговора, јер су само желели да Србији наметну услове због којих су заправо и подстицали албанске сепаратисте на побуну на Космету – не само стационирање снага НАТО-а на Космету већ и успостављање контроле Алијансе над целом српском и југословенском територијом. Циљ је био исти онај који је постављен још пре растурања Југославије – успостављање западне контроле и утицаја над целим Балканом.

Када су представници Србије у преговорима (15. марта) у Рамбуеу то одбили, западни савезници и САД одлучили су да казне СРЈ (24. март 1999) бомбардовањем авијацијом НАТО-а, које је требало да доведе до остварења постављеног циља – стационирања снага НАТО-а и преузимања контроле над Србијом, која је већ успостављена над свим другим бившим југословенским републикама.

Узалудна су била уверавања челника НАТО-а и западних земаља да су желели да заштите албанске цивиле на Космету, јер су последице бомбардовања представљале знатно већу хуманитарну катастрофу за те исте Албанце које су, наводно, хтели да заштите (пре бомбардовања било је 2.500 жртава, а у време бомбардовања 10.000, пре бомбардовања било је од 50.000 до 60.000 избеглица, док је за време бомбардовања куће морало да напусти 800.000 до 850.000 Албанаца).

Да би се избегло стратегијско изненађење, Штаб Врховне команде, уз одобрење или сагласност Врховног савета одбране и председника државе и Владе СР Југославије, отпочео је предузимање оперативних мера и поступака за припрему за одбрану од напада снага НАТО-а. Ту спадају мере за припрему система Цивилне заштите и спасавање становништва и материјалних добара од удара из ваздушног простора и ракетних удара крстарећих ракета. Требало је припремити, односно ставити у функцију систем осматрања, узбуђивања и јављања, довести у пуну заштитну функцију јавна склоништа;

Широм света, становници су протестовали против бруталне агресије НАТО-а

припремити привредно-економски систем за рад и снабдевање у ратним условима; извршити психолошку и функционалну припрему становништва за живот у условима оружане агресије; проверити припремљеност целокупног друштвеног система за функционисање у ратним условима и извршити одговарајуће кораке у том погледу.

У околностима апсолутне превласти НАТО-а у ваздуху, Штаб Врховне команде знао је да би у току агресије био ризичан сваки масовнији и на дужим релацијама покрет трупа и материјалних резерви. Зато је благовремено извршена делимична мобилизација оружаних снага и то, пре свега, оних делова и јединица за које се знало да ће се наћи прве на удару снага Алијансе.

Први сукоб специјалних снага

Испровоцирана непрекидним нападима терориста и гомилањем наоружања у општини Качаник, у рејону села Пустеник и Гајре, 2. марта 1999, почела је противтерористичка акција јединица полиције, уз садејство специјалних јединица Војске, Батаљона војне полиције 72. специјалне бригаде и чете војне полиције 52. батаљона војне полиције Приштинског корпуса, које су биле на положајима у непосредној близини. Док су јединице полиције изводиле класичну акцију претреса терена, припадници Противтерористичког батаљона војне полиције 72. специјалне бригаде „Соколови“ кренули су да запоседну репетитор на објекту Бело брдо (к. 1.082), 500 метара источно од села Глобочица и око 800 метара од државне границе с Македонијом.

Према извештају команданта батаљона мајора Миодрага Марковића Маркана, пре почетка акције хеликоптер НАТО-а надлетао је простор изнад репетитора, који није био у функцији. Хеликоптер је ушао на територију СРЈ за око два километра, летео око 10 минута изнад репетитора, а затим се у ниском лету вратио на простор Македоније.

То је био разлог што су специјалци кренули да поседну рејон око репетитора. Наишли су на групу од 30 терориста, у добро уређеним положајима, с којих су контролисали државну границу, комуникацију ка граничном прелазу „Глобочица“ и простор према селима Котлина и Иваја.

„Соколови“ су се приближили на свега 50 до 80 метара од положаја и уочили ровове, заклоне и бункере. У рововима је било неколико војника у белим маскирним униформама, с најсавременијим наоружањем и опремом. Изненадном ватром с блиског одстојања постижу изненађење. Капетан Мирослав Талијан и остали специјалци препознали су маскирну униформу јединица НАТО-а с карактеристичном шаром од „борових гранчица“ и по наоружању закључили да је реч о специјалцима Алијансе.

У размени блиске ватре, од снајперског метка тада гине водник прве класе Горан Мирјачић. Док је трајала борба из правца граничног прелаза и села Глобочица до самог репетитора дошли су ципови ОЕБС-а, па су „Соколови“ прекинули дејства. То су искористили специјалци НАТО-а и пред очима наших војника укрцали се у придошла возила, која су се великом брзином удаљила према Качанику, оставивши своје савезнике, терористе ОВК да се сами боре.

НА ПОНОС НАРОДУ

За све време агресије НАТО-а није уништена нити заробљена ниједна команда, јединица и ратна застава Војске Југославије. Није заробљен ниједан припадник Војске и није освојен ниједан квадратни километар територије Савезне Републике Југославије.

Протести на улицама Београда

Препуштена сама себи, већ разбијена група тзв. Ослободилачке војске Косова дели се у две мање групе, које се извлаче из борбе. Једна преко објекта Рунец (т.т. 932) ка комуникацији Ђенерал Јанковић – Качаник, а друга преко Љок-Махале ка селима Иваја и Качанику. У сукобу је убијено шест терориста, а двојица су заробљена и предата надлежним органима Министарства унутрашњих послова.

Тако се завршио први и једини „сусрет“ наших специјалаца и специјалаца НАТО-а. Одмах је извештен Генералштаб Војске Југославије, а Одељење безбедности Треће армије известило је Управу безбедности.

Хавијер Солана је 24. марта саопштио светској јавности: „Добро вече, даме и господо, управо сам наредио команданту НАТО-а за Европу генералу Кларку да иницира ваздухопловну операцију у СР Југославији. Намера је да овом војном акцијом подржимо политичке циљеве међународне заједнице...“

Од оснивања Уједињених нација, у Европи је на тај начин први пут примењена сила против суверене државе без

мандата УН. Рамбује је, са својом ултимативном последицом (бомбардовање Србије), био велики екцес у међународним односима и чин ниподаштавања међународног права. Први пут од оснивања НАТО-а се ангажује изван зоне своје одговорности. На педесетогодишњицу од оснивања НАТО је тестирао нови стратешки концепт, чиме је погажена Повеља УН.

Основна замисао за реализацију циљева агресије била је да се масовним ударима авијације и крстарећим ракетама за два до три дана онеспособи и разбије Војска Југославије и створе

предуслови за следећи корак – остварење политичког циља. С почетком удара НАТО-а из ваздушног простора, планирана је масовна оружана побуна Албанаца у окриљу терористичке ОВК. Она је у остварењу циља требало да представља копнене снаге НАТО-а, с обећањем да ће, ако то добро одради, по принципу „услуга за услугу“ добити независну државу Косово.

С високим степеном поузданости може се тврдити да су копнене снаге НАТО-а, распоређене на простору Македоније и Албаније, а по планираној капитулацији Војске и државе СРЈ, имале задатак да запоседну Косово и Метохију и да се пред светом објави да је циљ агресије остварен.

НАРАСТАЊЕ СНАГА АЛИЈАНСЕ

Планиране снаге за почетак агресије од 464 авиона и око 450 крстарећих ракета, за 78 дана нарасле су на око 1.040 авиона и на око 1.000 крстарећих ракета. Број дефинисаних објеката за дејство у првој фази од око 300 увећан је на више од 3.000 пред крај агресије. Интензитет дејства од 1.146 (164 дневно) полетања борбене авијације у првој седмици рата увећан је на 2.565 (366 дневно) у десетој седмици.

У агресији су први пут употребљени нови нападни системи (авиони и крстареће ракете), међу којима и стратешки бомбардер В2-А, као и нова оружја, од којих се издвајају: тзв. мека бомба („Soft Bomb“) ВЛУ-114В и бомбе за директне нападе (ЈДАМ) типа GBU-31, 32 и 37.

Под удар оружја Алијансе стављена је цела територија Југославије, сви њени људски и материјални потенцијали, културни и верски објекти и објекти инфраструктуре. Изведено је око 2.300 напада с око 8.800 ватрених дејстава, при чему је лансирано око 415.000 пројектила различите врсте, с око 22.000 тона убојног терета.

Широм света људи су спонтано реаговали на вест да Алијанса бомбардује суверену државу

Без одлуке Савета безбедности

Агресија је отпочела у вечерњим часовима 24. марта 1999. једновременим дејствима крстарећим ракетама и авијацијом. Под удар су стављени објекти на целој територији СРЈ. Био је то рат који је НАТО, без одлуке Савета безбедности УН, повео против мале земље, гађајући углавном цивилне циљеве, посебно оне коју су забрањени међународним конвенцијама и употребљавајући забрањено оружје. Не мерећи за цивилне жртве употребили су чак и пројектиле с осиромашеним уранијумом. Однос снага био је изразито неравноправан и у војном смислу Алијанса је, према прорачунима аналитичара, била надмоћнија од СРЈ за око 700 пута.

Током напада НАТО се придржавао начела ваздушно-копнене битке, а генерал-пуковник Спасоје Смиљанић, у време агресије командант РВ и ПВО, у својој студији је написао: „...глобално то је била ваздушно-космичка нападна операција, која је изведена ударима с дистанце, или другим речима скоро без контакта са нашим снагама одбране. Знатан број ангажованих авиона НАТО-а није улазио у наш ваздушни простор, а посебно не у зону дејства наших система против-ваздушне одбране. Долетали су до зона или прелетали изнад зона нашег могућег противдејства, доносећи крстареће ракете, вођене ракете и бомбе великог домета, лансирали их и враћали се у базе. Крстареће ракете су лансиране с авиона и пловних објеката на мору, с даљина од 500 до 800 километар, а ракете и бомбе с даљине 10 до 120 километар”.

Прве крстареће ракете погодиле су 24. марта у 19.41 часова радарске станице за рано откривање лоциране на Црном рту (Бар), на Копаонику и код Качарева (Панчево). О том удару главнокомандујући снагама НАТО-а генерал Весли Кларк изјавио је: „Био је то синхронизовани напад. Хтели смо да ослепимо југословенску војску елиминишући радаре и да је онеспособимо уништавајући јој противракетне системе”.

У првом таласу, од 19.41 до 24.00 часа, ангажовано је око 150 борбених авиона и око 50 крстарећих ракета. У другом таласу (од 1.00 до 3.30 часова 25. марта) с две велике групе, по 20 авиона са западног правца, преко територије БиХ, и са северних праваца, преко територије Мађарске, једна група од око 10 авиона. Укупно је учествовало 50 авиона.

Авионима НАТО-а храбро су се супротставили наши пилоти који су управљали авионима МиГ-29. Међутим, због велике разлике у опреми авиона, нису имали значајнији учинак, осим што су показали решеност државе и њене војске да брани и одбрани слободу, територијални интегритет и суверенитет.

„Кренуо сам у сусрет огромној формацији, каква још није виђена у досадашњим ратним дејствима. Осиноост агресорових пилота брзо је спласнула. Нећете веровати, али истина је да су испред мог авиона почели панично да беже, мењајући брзине и висине лета. Упркос огромном борбеном обезбеђењу њихових снага, која подразумева електронско ометање и пријем значајних података с авакса у реалном времену, те другим мерама, десио ми се пех који нисам очекивао. Догодио се квар на изузетно значајном уређају који више нисам могао да ставим у

функцију. Али, зар би пилот који брани отаџбину тек тако могао да одустане. Стиснуо сам зубе и кренуо им у сусрет. Имао сам на уму сву децу и осталу нашу нејач коју треба заштитити од пројектила и смртоносних бомби...”, изјавио је за ратно издање листа „Војска” потпуковник пилот Милорад Милутиновић.

Тих дана авионима НАТО-а супротставили су се још пилоти потпуковник Љубиша Кулачин, потпуковник Драган Илић, потпуковник Иљо Аризанов, потпуковник Миленко Павловић, потпуковник Слободан Перић, мајор Небојша Николић, мајор Живота Ђурић и капетан прве класе Зоран Радосављевић, који је погођен у ваздуху тако да није могао да се катапутира.

Опасност по мир у свету

Од 24. марта 1999, НАТО је почео да делује изван своје територијалне сфере.

Војска Југославије је, у складу с проценом ситуације, правовремено предузела одговарајуће мере и активности, чиме је спречено стратегијско изненађење, а благовременим откривањем непријатељевих снага и различитим мерама противваздушне заштите предупредено је изненађење јединица. Тиме су створени предуслови за заштиту људства и материјално-техничких средстава и омогућено успешно супротстављање агресору.

Извршен је оперативни развој формацијских састава, обављена делимична мобилизација, део јединице доведен близу зона употребе, а ратне материјалне резерве су благовремено расељене.

Ваздухопловне формације НАТО-а дејствовале су с великих висина, углавном изван домаћаја наших система противваздушне одбране. Употребљавани су високософистицирани пројектили изузетне прецизности, а међу њима и крстареће ракете лансиране с раздаљине од хиљаду и више километара. Према првим погоцима било је јасно да је агресија брижљиво и прецизно припремљена.

Срушен амерички сан

Четвртог дана навече срушен је мит о невидљивости и недокучивој моћи америчког борбеног авиона стелт-технологије F-117A. Погођен пројектилом наше ПВО, „црни соко” се заглибио у оранице сремског села Буђановци. Најбрижљивије чувана државна тајна САД пала је у руке стручњака наше војске. Погођен је из заседног дејства 3. дивизиона 250 ракетне бригаде ПВО. Телевизијски снимак како гори оборени F-117A за неколико сати обишао је свет, сведочећи да војске САД и НАТО-а нису недодирљиве и непобедиве.

Тај авион, који је претходно истоварио смртоносни терет на Командни центар ПВО у Стражевици, враћао се према Мађарској. Уочио га је 3. ракетни дивизион 250. ракетне бригаде у рејону Буђановаца. Два пута га је видљивим учинио застарели радар П-18, али када је требало да се пребаци на ручно праћење циља, губио се из видокруга. Тек трећи пут невидљиви се нашао у захвату ручног праћења. Како је

Невидљиви F-117 A у сремским ораницама

Западни војни савез немилосрдно је бомбардовао наше аеродроме

претходно прибавио дозволу од Оперативног центра 250. ракетне бригаде (дежурни официер био је потпуковник Јанко Алексић), командант 3. дивизиона потпуковник Золтан Дани издао је наређење Сенаду Миловићу да лансира ракете. Најпре је лансирана једна, па после седам секунди и друга. Авион је погођен и убрзо је пао... У борбеној посади која је оборила „невидљиви“ били су потпуковник Золтан Дани, руковаца гађања, потпуковник Ђорђе Аничичић, помоћник руковаца, мајор Борис Стоименов, капетан прве класе Сенад Муминовић, официер за вођење ракета, старији водник Драган Матић и старији водник Дејан Тиосављевић, оператори ручног праћења, потпоручник Дарко Николић, старешина ракетне батерије, затим водник прве класе Владимир Љубенковић, командир осматрачког радара, те старији водник Ђорђе Малетић, командир извора за напајање.

Јединица је морала да промени место базирања, јер је испаливањем ракета открила сопствени положај. Тада су уочили да су авиони НАТО-а дејствовали по њиховом претходном положају и да су погодили лажна средства ПВО.

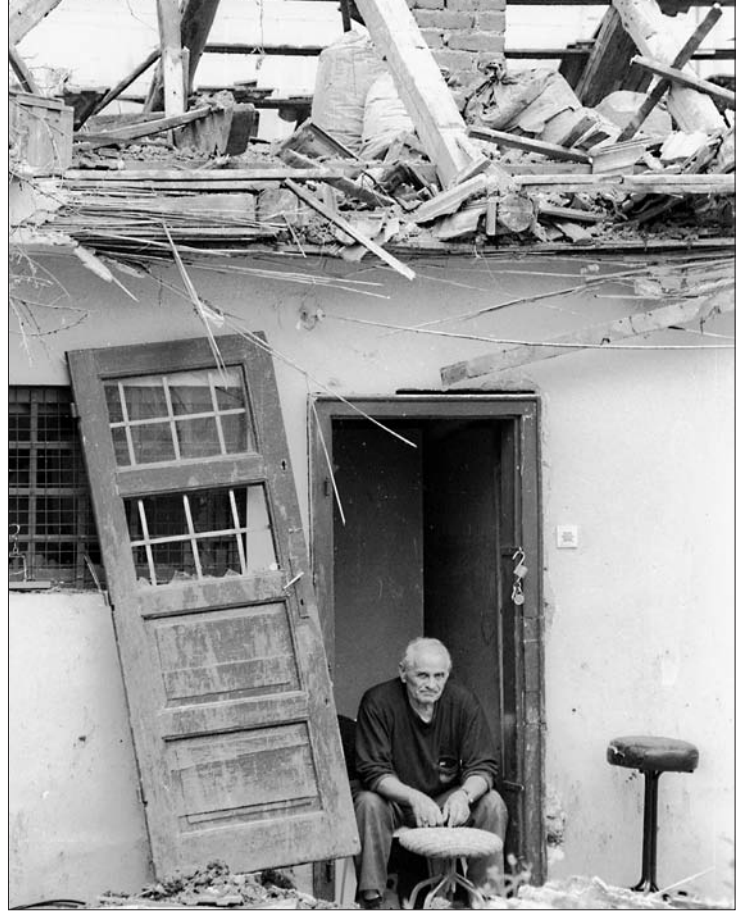
„Невидљиви“ авион, под именом „ноћни соко“, специјалне конструкције и намене, био је до тада неухватљив за радаре противничке противваздушне одбране. Прва америчка реакција била је да је обарање било случајно. Међутим, неколико ноћи касније, прецизном ракетном ватром оштећен је и други F-117. Оштећење је било такво да се авион једва извукао до територије под контролом америчких локалних савезника и тако дефинитивно завршио неславну мисију.

Кратку верзију обарања авиона F-117 од припадника противваздушне одбране Војске Југославије дао је аналитичар угледног америчког часописа „New scientist“, у броју од 4. децембра 1999. године.

„Требало је да он буде невидљив. Враћајући се кући, у једном од најмодернијих специјалних бомбардера који се може за новац купити, пилот није ни помишљао да ће непријатељ уопште открити његово присуство. Али, то се ипак десило... Одједном, ниоткуда, три или четири блеска експлозије окружила су његов авион, откидајући велике комаде оплате с крила и уништивши му један мотор... Следећег момента авион се суновратио наниже без контроле. Катастрофа је била неизбежна. Пилот је очајнички покушавао да дохвати ручице за катапултирање, али због ковитача у који је запао авион, није могао да досегне до њих. ‘Једини детаљ који не могу да заборавам јесте повлачење ручице за катапултирање’, присећа се пилот, који је ипак успео да се спасе, напилавши драгоцену ручицу пред сам пад авиона. После шест сати дрхтања од страха, у јарку, на свега 200 метара од горуће олупине свог авиона, пронашао га је тешко наоружан спасилачки тим...”

Тај догађај био је највећи ударац за ратно ваздухопловство САД, јер је F-117А у Ираку проглашен оружјем будућности. Обарање „невидљивог“ авиона снажно је подигао морал припадника Војске Југославије, али и народа у целини.

Примењујући одговарајуће тактичке поступке, пре свега маскирање (уз изразу великог броја лажних положаја и борбених система) и маневар, Војска Југославије свела је своје губитке на минимум.

Последице бомбардовања у Ваљево

ТРАГИЧНИ ЕПИЛОГ

У агресији НАТО-а на СРЈ убијено је више од 3.500 људи, а око 10.000 је рањено. Живот је изгубило и 88 деце. Више од 2.000 је отетих и несталих у терористичким нападима и погромима терористичке ОВК после агресије. Патње и бол доживели су милиони грађана Србије, причињена су огромна материјална разарања и нанета је непроцењива штета природној околини, изазвана употребом забрањених оружја.

Са својих огњишта протерано је близу 300.000 људи, разорено 986 цивилних објеката и употребљено око 30.000 тона експлозива у убојним средствима, укључујући и она с осиромашеним уранијумом, чиме је Алијанса изазвала највећу еколошку катастрофу у Европи с трајним последицама. Материјална штета процењена је на око сто милијарди долара.

Употреба графитних бомби, ради онеспособљавања електроенергетског система и разарања петрохемијских комплекса, а при томе и загађивање ваздуха и воде и онеспособљавање земљишта за производњу здраве хране, указују на то да је цивилно становништво заправо било највећа мета током агресије.

Погођени мост у Остружници

У агресији су употребљавани најразорнији пројектили

Дејство авијације по телевизијским репетиторима

*Пилот
потпуковник Ђорђе Иванов
урадио је више макета авиона
МиГ-29 које су погађале
ракете НАТО-а*

Будући да нису остварили предвиђене циљеве, планери НАТО-а све чешће су одређивали цивилне објекте на које су лансирани пројектили. И тада су, да би оправдали ратне злочине, измислили нову формулацију – колатерална штета.

Макете привлачиле пројектиле

У домаћим и страним медијима објављено је много текстова и прилога о макетама, верним копијама борбених система јединица наше војске (авиони, тенкови, топови, ракетни лансери, радар) направљених од различитих материјала, који су одвраћали пажњу од стварних оруђа и оружја. Пилоти НАТО-а сасули су десетине хиљада тона на лажне циљеве, верујући да је реч о правима.

Анализирајући искуства после завршетка војне операције (14. октобра 1999. у Конгресу САД), тадашњи државни секретар за одбрану САД Вилијам Коен и начелник Здруженог генералштаба Хенри Шелтон рекли су да морају побољшати своју електронску борбену способност за будуће ратове, зато што је ВЈ, током снажног бомбардовања, успела да сачува своју противваздухопловну одбрану. Навели су да су Срби рационално користили систем ПВО, присиљавајући пилоте НАТО-а да лете на великим висинама, што је смањило њихову ефикасност у гађању циљева на земљи. Шелтон је истакао да њихове снаге нису могле да униште противваздухопловну одбрану ВЈ, која је користила тактику дисперзије, примењивала нове тактичке поступке и камуфлирала борбена средства.

Пилот потпуковник Ђорђе Иванов успео је са мајсторицама, да у радионици близу Батајнице, од приручног материјала да направи макету авиона МиГ-29 у природној величини. Чак су успели и да имитирају рад мотора, то јест инфрацрвено зрачење. Макете су постављене на места где су се обично налазили авиони МиГ-29, а током рата све су биле погођене, неке чак више пута. Данас на то време подсећа макета изложена у Ваздухопловном музеју која је преостала после агресије, па је реконструисана.

Снаге Алијансе су до те мере промашивале да и данас истражују шта се то збило с њиховим пројектилима. Од 185 лажних циљева које је поставила једна бригада на Косову и Метохији, погођено је тачно 175. На територији Србије постављено је 2.500 комада, а погођено је нешто више од 2.300. Неки су постављани и више пута, јер их пројектили нису одмах уништили. Само директни погоци значили су њихово уништење.

Шта су све примењивале наше снаге задуго ће остати тајна. Многа решења остала су недоступна. Када је агресија на СРЈ окончана, авиони F-117A стављени су на клоцне, а потом је цео програм обустављен, па авиони тог типа нису ни летели.

Наше снаге су током агресије погодиле и стратегијски бомбардер B-2, негде изнад Фрушке горе. Тај авион је успео да се домогне територије Хрватске и падне у Спачванској шуми. Из хрватских извора сазнало се да је њихова ватрогасна јединица гасила пожар и да су ватрогасци угледали необични авион црне боје који заузима површину безмало фуд-

Командант Треће армије генерал-потпуковник Небојша Павковић и командант Приштинског корпуса генерал-мајор Владимир Лазаревић

Макадамски путеви на Косову и Метохији били су препуни мина

Радар РВ и ПВО

балског игралишта. Сведоци који су били ангажовани у физичком обезбеђењу места где је пала олупина наводе да су из БиХ данима долазиле снаге IFOR-а, које су резале авион и у деловима испод камионских церада однеле га негде где су имале потпуну контролу подручја.

Оклопна бригада на Косову и Метохији

Генералштаб Војске Југославије издао је почетком рата наређење за ојачање Треће армије 252. оклопном бригадом Прве армије и њено довођење на Косово и Метохију из гарнизона Краљево. У условима агресије НАТО-а био је то изузетно тежак и сложен задатак. Тај војнички подухват описан је у књизи Клуба генерала и адмирала Србије „Војска Југославије у одбрамбеном рату 1999. године“.

Према „Замисли Команданта Треће армије за извођење одбрамбене операције у случају копнене агресије на Космет“, 252. оклопна бригада предвиђена је за одбрану на другом појасу Приштинског корпуса. Због тога је у првој етапи одбрамбене операције претпотчињена Приштинском корпусу, после чега се ангажује у резерви Треће армије.

Задатак команди Треће армије и Приштинског корпуса био је да у сарадњи с Командом Крагујевачког корпуса Прве армије доведу бригаду у зону одбране Приштинског корпуса у условима интензивног дејства авијације.

Према наређењу и плану Генералштаба и Команде Крагујевачког корпуса, који су направљени у сарадњи с командама Треће армије и Приштинског корпуса, било је предвиђено да Бригада крене на марш у 20.00 часова и да маршује у две колоне: прва, главна колона, борбена оклопна возила, која се превозе железницом; друга, помоћна, коју чине позадинске и остале јединице на моторним возилима, које маршују сопственим ходом. Маршрута је била: Краљево – Рашка – Лешак – Косовска Митровица – Приштине – село Лапушник – Клина. Дужина маршруте била је око 250 километара. Главна колона, с тенковима, била је укрцана на три железничке композиције, предвиђене да у утврђеним интервалима иду једна иза друге.

Оперативци Треће армије и Приштинског корпуса су претходних дана пратили начин дејства авијације НАТО-а. Напади су били најслабији између 4.00 и 8.00 часова, али с повременим налетима извиђачке авијације и авиона А-10. Поред тога, код сваког прекида дејства, симулиран је налет авијације.

Поред осталих, решена су и следећа питања: остварења је сигурна и непрекидна веза између железничких композиција и моторизованих колона; успостављена добра веза и координација са железницом; прикупљени прецизни подаци о броју тунела и мостова на маршрути; утврђене дужине сваког тунела и дужине сваке железничке композиције; регистроване све рампе за искрцавање тенкова са железничких вагона; утврђене погодне обилазнице око свих мостова на Ибру; пронађени су погодни рејони за склањање моторних возила ако буду откривена и нападнута; формирани посебни тимови за решавање свих питања и праћење покрета колона.

Команда Треће армије издала је наређење којим је регулисала да се упуту заједнички тим Треће армије и Приштинског корпуса у 252. оклопну бригаду ради координације; да се одреде јединице из Приштинског корпуса за обезбеђење проласка композиција на успутним станицама и критичним деоницама, посебно кроз Косовску Митровицу, Вучитрн и од Косова Поља до Клине; да се тенкови добро маскирају на вагонима и да се измене њихове силуете; да се изврше припреме да поједини тенкови могу дејствовати и с вагона; да се прецизно планира „сакривање” композиција у тунеле и усеке на прузи у случају налета авиона; да се обезбеди сигурна веза са командом транспорта и свим композицијама с Оперативним центром Треће армије и Приштинског корпуса; да се преко делегације при Југословенским железницама обуставе сви предвиђени поласци возова, док се не заврши превозење Бригаде и да се композиција зауставља без уобичајене процедуре; да код сваког машиновође буде по један старшина с уређајем за везу; да се предвиде места на маршрути где нема истоварних рампи, како би у случају напада на композицију или оштећења пруге тенкови могли брзо напустити вагоне.

У 19.15 часова командант 252. оклопне бригаде известио је да ће марш помоћне колоне почети по плану, а главне колоне око 22.30 часова, због процедуралних питања које службеници Југословенских железница завршавају. Према плану марша предвиђено је да бригада стигне на Косово и Метохију за три дана.

Сутрадан, на Командном месту Треће армије, у 11.45 часова извршена је анализа завршених противтерористичких акција у рејонима Подујево, Дреница, Ораховац и Малишево. Закључено је да су све борбене групе извршиле планиране задатке. На анализи су постављени задаци о даљем ангажовању јединица после завршених противтерористичких акција.

ЗЛОЧИН ПРОТИВ МИРА

Ватреном дејству 1.991 бомбе НАТО-а било је изложено 1.026 објеката инфраструктуре, културе, привреде, здравства, образовања и верских објеката, од чега је 119 уништено, а 907 оштећено. У тим разарајућим дејствима бомбе и ракете уништиле су: седам индустријских и пет привредних објеката, 11 објеката енергетских постројења, 87 објеката инфраструктуре, 38 мостова, 28 радио и ТВ репетитора и предајника. Онеспособљено је 470 километара путева и 595 километара пруга. Уништено је и оштећено око 25.000 стамбених објеката.

Разарањем привредних потенцијала земље, без посла је остало око 500.000 радника, а за више од два милиона становника угрожена је егзистенција.

С обзиром на начин како је агресија почела и чињеницу да нису поштоване одредбе међународног хуманитарног и ратног права, НАТО је агресијом на СРЈ извршио злочин против мира и злочин против цивилног становништва.

Наши противавионци с делом непријатељске беспилотне летелице

Један од контролних пунктова ВЈ

Експлозија у близини Слатине

Предвиђено је да се борбене групе из састава 125. моторизоване бригаде, 15. оклопне бригаде, 243. механизоване бригаде, 549. моторизоване бригаде и 37. моторизоване бригаде преместе на нове положаје у рејону Малишева, где су шиптарске терористичке снаге организовале Оперативну зону „Дрим“ са 122, 115. и 116. бригадом и бригадом „Гани Пачаризи“. Та јака групација ОВК контролисала је централни део Малишевске регије и све комуникације које с простора Косова воде ка Метохији. Због тога је саобраћај на њима био отежан и ризичан.

Донета је одлука да поменуте јединице Приштинског корпуса блокирају главне снаге Оперативне зоне „Дрим“ и подрже снаге Министарства унутрашњих послова у њиховом разбијању.

Дана 29. марта 1999. настављен је марш 252. оклопне бригаде. Моторизована колона стигла је до села Биљановац, а прва композиција с тенковима била је пред улазом у место Ушће. Међутим, убрзо затим главна колона морала је да се заустави у тунелу „Лозно“, на излазу из Ушћа, због упозорења да је код моста на Ибру пронађен локатор. Због тога су заустављене и друга и трећа композиција, јужније од места Богutowаца. Локатор сам по себи није представљао опасност за воз, али је опасан јер емитује сигнале, који наводе авијацију. Због тога га је требало што пре уклонити.

У 4.10 часова, возови с тенковима ушли су у тунеле „Кула“, „Павлица“ и „Јеловац“, између Лепосавића и Лешка. После сванућа помоћна колона наставила је марш, а главна с тенковима је још била у тунелима. Чекао се погодан тренутак да се направи следећи „скок“, између два налета авијације. У 10.20 часова моторизована, помоћна колона стигла је на маршевски циљ, у рејон Клине. У 18.30 часова борбени део 252. оклопне бригаде кренуо је из тунела и прошао Косовску Митровицу. Одмах затим и други део Бригаде кренуо је из Краљева.

Нешто после поноћи, 30. марта 1999, први ешелон 252. оклопне бригаде с тенковима стигао је у рејон Клине и почео развођење јединица и посудањем зоне одбране. Други ешелон маршовао је по плану. У 3.10 часова, возови другог ешелона с тенковима 252. оклопне бригаде прошли су железничку станицу Косово Поље и наставили марш ка Клини, а у 5.30 часова и друга колона стигла је у Клину, а 2. механизовани батаљон у Липљан.

Тако је 252. оклопна бригада, с најмодернијим тенковима и највећом ватреном моћи, стигла неопажено на Косово и Метохију. Био је то прави подвиг – довести Бригаду, поред шпијунских сателита, најсавременијих извиђачких система и авијације НАТО-а. Мало ко је могао да поверује да се тај задатак може извршити без већих проблема. Показало се да НАТО, поред све технике, није успео да је открије. Стигла је на Космет непримећена. На опште изненађење обелодањено је „да са на Косову и Метохији у распореду Приштинског корпуса налази нова јединица“.

Одмах по доласку на маршевски циљ, команде Приштинског корпуса и 252. оклопне бригаде предузеле су бројне маскирне мере и поступке да Бригада и даље остане „невидљива“ и за „аваксе“ и за сателите НАТО-а. Био је то велики успех, пре свих старешина и војника 252. оклопне бригаде, Команде Бригаде и команданта тран-

ПРИЗНАЊА НАШОЈ ПВО

Командант ескадриле ловаца F-16 из Холандије Ј. Т. Бекер изјавио је: „Југословенска противваздушна одбрана је једна од најбољих на свету“.

У саопштењу сенатском комитету за војна питања стоји: „Српска противваздушна одбрана је опасна ваздушна одбрана. Војска Југославије успешно је сачувала највећи део свог најбољег оружја из противваздушне одбране. Због таквог тешког непријатеља, авиони НАТО-а морали су да лете на много већим висинама, што је знатно умањило ефекат напада“.

НАТО напади

У Марту 1998, УН (уједињене нације) су тражиле дипломатско решење за конфликт на Косову. Међународна заједница је од тада употребила све напоре за мировну сарадњу. 18. Марта 1999. Албанци са Косова су се сложили за план који би разоружао ОВК, и држао аутономно Косово као легалан део ФРЈ. Међутим ваше политичке вође су са презирењем одбиле ову могућност, и повећале су војну кампању тлачења и насиља против читавог Косовско Албанског становништва.

привремени политички споразум

Пут до мира.

Чланови посаде ракетног система из Трејег дивизиона 250. ракетне бригаде који су оборили амерички F-117A

Фотографија која је обишла свет

ПАПИРНИ ЦИНИЗАМ

Поред бомби и крстарећих ракета на СРЈ су почели да падају и леци. Различити по садржају, усмерени су на разне циљне групе становништва, од војника до цивила, ради слабљења морала. На једној од папирних порука стоји: „НАТО остаје одлучан да одбрани незаштићене на Косову и Метохији“.

спорта потпуковника Младена Божића, слушаоца 42. класе Школе националне одбране.

Тенкови су укрцани у скоро потпуном мраку. За дан превожена изабран је онај са ниском облачношћу, тако да је било прилично немогуће извиђање из ваздушног простора. По пребацивању оклопне бригаде на Косово и Метохију, планери НАТО-а наредили су рушење пруге и мостова на прузи којим је пролазила композиција.

Протести грађана

Одмах по почетку агресије, на улицама многих престоница и других градова свакодневно су организоване демонстрације, протести и митинзи против инвазије НАТО-а, на којима се пружала подршка Југославији и Србији.

Када су пројектили Алијансе (17. априла 1999) усмртили трогодишњу Милицу Ракић, генерални секретар ОУН Кофи Анан изјавио је да су у Југославији „погажени и право и правда“.

Многи светски државници и лидери осудили су агресију, захтевајући да се хитно обуставе ратна дејства и да се да шанса миру.

Писац Петер Хандке упутио је светској јавности и медијима писмо у којем је, после напада на нашу земљу, читаву земаљску куглу прогласио Југославијом.

У Скопљу више од 20.000 грађана демонстрирало је узвикујући „НАТО одлази са наших простора“, „Американци убице“, „Пустите Србе да живе слободно“. Запаљена је и зграда америчке амбасаде. Потпредседник Парламентарне скупштине ОЕБС-а Вили Винер изјавио је: „Ово је црни дан за свет, дан када су Повеља УН и међународно право брутално погажени“.

У Атини су грађани масовно изашли на улице. Носили су везане грчке и југословенске заставе, узвикујући пароле против САД и Клинтона. Масовне демонстрације одвијале су се у Риму, Авијану, Напуљу, Никозији, Букурешту... У Москви су грађани америчку амбасаду засули бојом, јајима и каменицама... Више од 100 држава осуђивало је агресију и противило јој се. Било је то довољно да се сазове ванредна седница Генералне скупштине УН, али то нико није урадио. Америка се с тим није сагласила.

За то време наши грађани су се свакодневно масовно окупљали на градским трговима и улицама, на концертима, уз слоган „Песма нас је одржала“. Атмосфера заједништва била је духовни штит против агресије.

Кошаре – симбол херојства

Све оно што се догађало на последњој стопи отаџбине према Републици Албанији, од часа агресије на нашу земљу до завршетка борбених дејстава, може да послужи као лекција како се у веома неповољним борбеним, рељефним и климатским условима одлучно брани држава, шта у одбрани земље значи борбени морал и како се манифестују одлучност, храброст, упорност, солидарност, другарство и надаре јунаштво.

Положај минобацачлија ВЈ на граници према Албанији

Пројектили с осиромашеним уранијумом испаљивани су из авиона А-10

Контејнер у којима су се налазиле касетне бомбе

Противавионци у готовости за пресретање нисколетећих авиона и хеликоптера

Синоним за јунаштво и одлучност у одбрани територије СРЈ јесте одбрана у пределу Карауле „Кошаре“. На велики петак, 9. априла, више од 1.000 терориста, уз артиљеријску припрему, кренуло је на нешто више од 100 граничара који су се налазили око тог објекта спремни за одбрану. Они су одлучно одбијали напад за нападом. Био је то покушај НАТО-а да уз помоћ шиптарских терориста продре у дубину наше територије. А ишли су веома упорно, без обзира на то што су им саборци гинули.

„Оно што се десило тог дана улази практично у историју ратовања јер смо променили и моју и одлуке виших командних инстанци. Изменили смо заповест за одбрану земље коју сам већ издао, иако нисам добио заповест команданта Треће армије и начелника Штаба Врховне команде, што је у војној теорији преседан. У извештају с истуреног командног места Приштинског корпуса масним словима било је исписано: *Борбени морал је на висини, границу ћемо одбранили по сваку цену!* Тако смо без наређења донели одлуку да ћемо одсудно бранити Србију”, наводи генерал-пуковник у пензији Владимир Лазаревић, тада командант Приштинског корпуса.

Од 24. марта до 10. јуна, колико је трајала агресија НАТО-а на Србију, односно СР Југославију, главни догађаји збили су се на простору Косова и Метохије (КиМ), јер је

УПОТРЕБА ЗАБРАЊЕНЕ МУНИЦИЈЕ

У укупном америчком учинку за време агресије, по монструозности се издвајају активности у којима су њихови припадници били једини извршиоци. У 57 напада на територију Србије избацили су 156 контејнера с 37.440 касетних бомби, углавном на цивилне објекте. Само су амерички пилоти имали могућност да територију Србије заспу с 31.000 пројектила с осиромашеним уранијумом, знајући добро чиме контаминирају читав регион.

одвајање и освајање јужне српске покрајине био превасходни ратни циљ 19 најразвијенијих земаља света. Сирене за престанак ваздушне опасности на Косову и Метохији нису се оглашавале по неколико дана, јер су авиони агресора непрестано кружили изнад те територије.

Космет је био поприште ратних догађања и 1998. године јер су шиптарско-терористичке снаге готово свакодневно на неком од граничних одсека, у дивљини природе, покушавале да на простор КиМ убаце што веће количине наоружања, минско-експлозивних средстава, муниције и војне опреме. Практично, Приштински корпус је скоро две године био у рату, мада је по свим правилима владао мир. Пре избијања агресије генерал Владимир Лазаревић био је начелник Штаба Приштинског корпуса, а по постављању генерала Небојше Павковића на положај команданта Треће армије постао је командант Приштинског корпуса. Током рата генерал Лазаревић велики део времена провео је у првом појасу одбране, а често је био и на првој линији одбране Космета и Србије.

На питање шта се све подразумева под битком за Кошаре, он каже: „Прича о Кошарама је, иако се последњих неколико година све више чује, још увек неиспричана прича о одбрани земље на простору Косова и Метохије, Приштинског корпуса и Треће армије. Термин Кошаре је метафора за епопеју јуначке одбране Србије на простору Косова и Метохије. Да појасним, Кошаре је један топоним везан за село и караулу, али у војничком смислу оно што се дешавало у одбрани земље, то је један шири простор који обухвата више караула: 'Кошаре', 'Морина', '7. јули' и 'Ђеравица'. То је фронт ширине више од 20 километара.”

Према његовим речима, на том широком фронту, на почетку рата, на Ускрс, 9. априла 1999, дошло је до масовне копнене инвазије, до масовног покушаја борбеног продора у дубину Метохије и Србије, а све у оквиру примене стратегије НАТО-а ваздушно-копнене битке. То није био изолован случај копнене агресије на почетку рата већ добро припремљен план, сачињен у Пентагону, кога су писали амерички стручњаци. За то постоје докази, чак у Хашком трибуналу. План је имао назив „Стрела”.

Копнену инвазију, тврди генерал Лазаревић, покушало је да оствари више десетина хиљада терориста, припадника оружаних снага Албаније и снага НАТО-а лоцираних у Македонији и Албанији и имала је две етапе. Прва је носила назив „Стрела 1”, а друга „Стрела 2”. У првој етапи НАТО је планирао да у најкраћем року, за седам до десет дана, сломи одбрану на том правцу напада: северна Албанија – карауле „Морина” – „7. јули” – „Кошаре” – „Јуник” – Ђаковица – Клина – ка северном и централном Косову, уз прихват и садејство јаким терористичких снага у ширем рејону Јабланице. То је била њихова идеја и због тога су данима пружали бесомучну ракетну, ваздухопловну, артиљеријску и свеколику подршку, вршећи тзв. изолацију бојишта, од границе до дубине од 20 до 30 километара, спречавајући било какво довођење наших снага или јаче груписање и снажнији отпор.

„Морам још једном да поновим да је агресор за операцију 'Стрела' ешелонирао снаге различите структуре, различите организације, али све под командом НАТО-а. У првом њиховом ешелону били су, да тако кажем, башибозлаци, терористи с простора КиМ, који су, у 11 различитих логора широм Албаније, претходних двадесетак дана обучавани за напад на своју земљу, за напад на Србију. За њима су ишли страни плаћеници – муџахедини и припадници Бин Ладенове Ал Каиде и страни инструктори, који су имали задатак да силом оружја приморавају први ешелон да се не повуче, да једноставно иде преко државне границе, да губи главу, а преко њих ће они да наставе продор у дубину КиМ. Трећи ешелон биле су формацијске оружане снаге Албаније и оружане снаге НАТО-а и механизоване јединице Италије, Француске...”, појашњава генерал Владимир Лазаревић.

Изабран је 9. април, јер је СРЈ у част великог православног празника, 6. априла прогласила вишедневно примирје. Користећи ту ситуацију, као и орографске и топографске предности тога дела државне границе (терен с

МиГ-29

УБИЈАЊЕ ПРИРОДЕ

Припадници НАТО-а угрозили су живи свет трујући ваздух, прљајући воду, загађујући животну средину, огољујући и уништавајући наше природно окружење.

Од многобројних начина убијања људи и уништавања наше земље, које су примењивале снаге Алијансе, по својим далекосежним последицама издваја се уништавање постројења за прераду хемијских материја. Разарање „Петрохемије“ и „Азотаре“ у Панчеву има јасну поруку како је НАТО настојао да уништи простор за живот народа, не само у СРЈ, већ и на Балкану. Еколошки геноцид је тихо, дуготрајно, али сигурно умирање кроз убијање природе као основног предуслова за људски живот.

Највеће последице изазване су у Панчеву, Новом Саду, Крагујевцу, Бору, Баричу, Лучанима, Прахову, Богutowцу, Нишу, Приштини... Већина бомбардованих индустријских постројења (у градовима Панчево, Нови Сад, Бор, Лучани...) уписана су у тзв. мапу хазарда, црне тачке, са највећим еколошким ризиком.

њихове стране надвишава нашу територију), рачунајући вероватно и на изненађење, они су 9. априла кренули уз такву ватрену подршку да је све горело у том првом појасу одбране, посебно на првим положајима наше одбране. На Јуничким планинама и делу Проклетија снег је био изнад метра висине.

Терористе су дочекали храбри браниоци. На првој линији одбране били су командант 53. граничног батаљона, тада мајор Душко Шљиванчанин, заменик команданта батаљона мајор Драгутин Димчевски и водник Саша Радојевић, заменик командира Карауле „Кошаре“. Командир карауле Дејан Агочевевић, после рањавања, био је на лечењу. Издржали су граничари два и по дана без помоћи. А онда је стигло појачање, дошли су им ратни другови из 125. моторизоване бригаде.

У паклу Кошара, више од месец дана, уз надљудске напоре одбијани су напади и чувана је граница. По 12 српских војника бранило је положаје на које је јуришало око 300 непријатеља.

На положаје наше војске, од 9. до 27. априла деловао је један снајпериста из Легије странаца, који им је наносио тешке губитке. Снајпериста је користио само по један метак, а потом је правио дуге паузе пре него што би променио положај, а потом поново пуцао. Наши војници никако нису успевали да га лоцирају. Тог 27. априла, после дејства снајперисте, Тибор Церна донео је херојску одлуку. Опростио се од затечених другова, а потом напустио заклон. Устао је и викнуо „Усташо! Ајде, пуцај ако си јунак, ја те чекам!“

Снајпериста је пуцао. Метак је погодио Тибора право у груди, али он није пао, како би створио могућност да непријатељ делује још једном, па да га наши снајперисти открију и коначно елиминишу. Смртно рањен, Тибор Церна се окренуо ка друговима у рову и рекао: „За ову

земљу вреди погинути!" Уследио је и други хитац. Метак је погодио Тибора у врат и на месту га усмртио. Тренутак касније српски снајперисти открили су положај одакле је пуцано и елиминисали непријатеља.

Висок морал бранилаца

Херојски подвиг на Кошарама може се разумети само ако се схвати какав је борбени морал владао међу војницима и старешинама. Генерал-мајор Мирко Старчевић, тадашњи помоћник команданта Треће армије за морал и информисање, каже: „Све време ратовања лични пример био је непревазиђено средство за грађење борбеног морала. Знајући шта нас чека, водили смо рачуна да морал буде у функцији реализације постављених задатака. Правилно су упућивани војници, да би остали високо патриотски мотивисани. Ево и конкретног примера. Отац на високом положају у државној хијерархији, неколико пута је свога сина војника позивао телефоном, у намери да га својим везама прекомандује с Космета у унутрашњост Србије. Добио је следећи одговор: 'Тата, молим те, пусти ме да будем човек. Тамо немам другова какви су ови овде. Нећу више да разговарамо о прекоманди'."

Према речима генерала Старчевића, од 1988. године били смо у сталним мерама повишене борбене готовости. Војници нису размишљали о томе ко је испред њих, већ да ли ће часно извршити своју дужност. Генерали Небојша Павковић и Владимир Лазаревић веома често су обилазили карауле. Људи су знали ко им је командант. Водило се рачуна да се војници телефоном јаве родитељима.

У свакој караули се знало ко је најбољи војник. Када би се поставило питање ко је најбољи међу њима, били су једногласни у одговору. Знали су и ко је други војник. Старешине су добро знале и да ли неко од војника има неке проблеме и настојали су да им помогну како би их превазишли. Војници никада нису бежали с караула, јер су размишљали како ће таква гест тумачити њихови другови.

Како истиче тадашњи помоћник команданта Треће армије за морал и информисање, из Ђаковице је по потреби на карауле упућиван лекар. Предност у снабдевању имали су граничари. Према речима генерала Старчевића, постојала је бојазан да ће патриотизам пресушити, али је бивао све снажнији. Људи су остајали чврсти, несаломиви. Знали су војници да и ако буду рањени, неће бити остављени на милост и немилост непријатељу. Војницима никада нисмо улепшавали ситуацију. Увек су знали право стање ствари.

Најважнији услови за висок морал у рату јесу међусобно поверење, лични пример и кохезија колектива. У заповестима наших команданата увек су у центру пажње били животи и здравље војника. А војницима је стално било на памети да ли ће испунити очекивања команданата. Говорили смо им, каже генерал Старчевић, да морају бити достојни свога народа. Другарство је била најчвршћа веза у сваком војничком колективу.

И генерал Лазаревић тврди да је одбрана Србије свим средствима била дубоко уврежена у свест бранилаца. „Сви смо били спремни да погинемо. Сећам се догађаја када нас је непријатељ у рејону Батуше засуо артиљеријским пројекти-

У засадном дејству

Заклетва
у ратним
условима

лима. А кренули смо из Грачанице, централног дела Косова. Дошло је до стабилизације одбране, до општег појачаног расположења и ми смо тада, сви који смо се нашли на том делу фронта, прећутно донели одлуку да ћемо бранити Србију по сваку цену. Одлука нигде није била написана. Нисмо одлучивали на основу тога од кога се бранимо, већ које светиње бранимо. Пре свега хиљаде војника, у другом појасу одбране, становништво, бранимо Космет и Србију.”

Таква ненаписана одлука о одбрани по сваку цену довела је до појединачних хероизама. Примери Тибора Церне, добровољке из 125. бригаде Слађане Карађорђевић, мајке шесторо деце, која је поручила да ће и мртва бранити Србију, атлетичара Горана Раичевића, који није отишао на припреме за олимпијаду у Атини, већ одлучио да се бори за своју отаџбину, нису усамљени. Било је таквих бораца на хиљаде, као и старешина у првом појасу одбране.

Стабилизација фронта

Да би се агресија зауставила, објашњава генерал Лазаревић, sukcesивно се ојачавао тај део фронта јер смо знали да непријатељ неће одустати. Фронт се ширио и лево и десно, па је у једном тренутку износио 60 до 80 километара, све до Паштрика и Коритника.

„Моја оцена је да смо формирањем привремене јединице, чији је назив Одред специјалних снага, пресудно донели стабилизацију на фронту. Дакле, наредио сам да се та јединица формира из састава 72. специјалне бригаде, 63. падобранске бригаде, 52. батаљона војне полиције и из неких других јединица. Одред је добио задатак да вештим маневрима, применом ратних лукавстава, нанесе што веће губитке агресору, да га што дубље врати на његову територију и тиме олакша поседање положаја за одбрану наших јединица које су биле по дубини, а нису поселе први појас одбране у оквиру бригаде. Одред је бројао више стотина старешина и војника. Био је јачи од батаљона. О тој јединици се мало зна.”

У то време мајор Илија Тодоров, сећа се Лазаревић, молио га је да им се дотури муниција, јер су имали само три до четири метка по човеку. Рекао им је да сачувају два метка за себе, а два да испале у праве мете, јер се због потпуне изолације бојишта муниција није могла дотурити. Кога год да пошаљете као појачање, појашњава он, био би изложен јакој ватри. Послао је, на пример, пуковника Трајковића, начелника обавештајног органа корпуса, који је тешко рањен. Затим на првој линији одбране тешко је рањен мајор Душко Шљиванчанин. Да би се лакше савладао простор, формиран је и одред. На Караули „Морина” рањен је пушкомитраљезац да би, нашавши се у близини, то оружје преузео пуковник Трајковић и наставио да одбија нападе терориста.

„Када је отпочела копнена агресија, мајор Душко Шљиванчанин је тражио артиљеријску подршку. Није је добио јер смо били обзирни да наша земља не отвара ватру по суседној земљи. Албанија је класичан пример земље агресије. Али ми смо се суздржавали. Тек када су ушли на нашу територију, ми смо онда употребили корпусну артиљеријску групу и у потпуности стабилизovali фронт. На таквом терену, изнад

1.300 метара надморске висине, ангаžовали смо и део оклопно-механизованих јединица. Сећам се да ми је генерал Павковић говорио да је то сулуца идеја. Али је ситуација напросто захтевала тенкове. Наиме, на албанској страни била су таква утврђења, још бункери из времена Енвера Хоџе, да авијација није могла да их уништи. Једино су то могли да учине тенкови. И заиста, уз велику решеност неколико тенковских посада, оне су изашле близу врха, на границу, и разбиле утврђења. Тенкови су гађали с од неколико стотина до 1.000 и 2.000 метара. То су јединице прегореле у 1998. години. Нису се бојале ничега. Врхунски оспособљене. Можете да замислите када су се појавили тенкови како је то деловало на наше војнике и старешине”, прича генерал Лазаревић.

Четврта компонента која је знатно допринела ојачању фронта који се ширио били су инжињеријски састави. Све стазе које су могле да воде ка дубини наше територије запречили су инжињерци. Уз велике губитке снаге агресора нису могле даље да кроче. Али је тај део фронта остао отворен.

Непремостиви бедем

Ни „апачи”, ни ангаžовање најсавременијих авиона, нити употреба хемијског оружја, као и ракетних система земља–земља, није помогло агресору јер је стално наилазио на непремостив бедем – патриотизам и јунаштво наших јединица ангаžованих у одбрани у првој етапи операције „Стрела”. Први удар зауставили су припадници 53. граничног батаљона, а онда по дубини су ангаžоване снаге 125. моторизоване бригаде, пре свега други батаљон, затим снаге 549. бригаде, чија то није била зона одговорности.

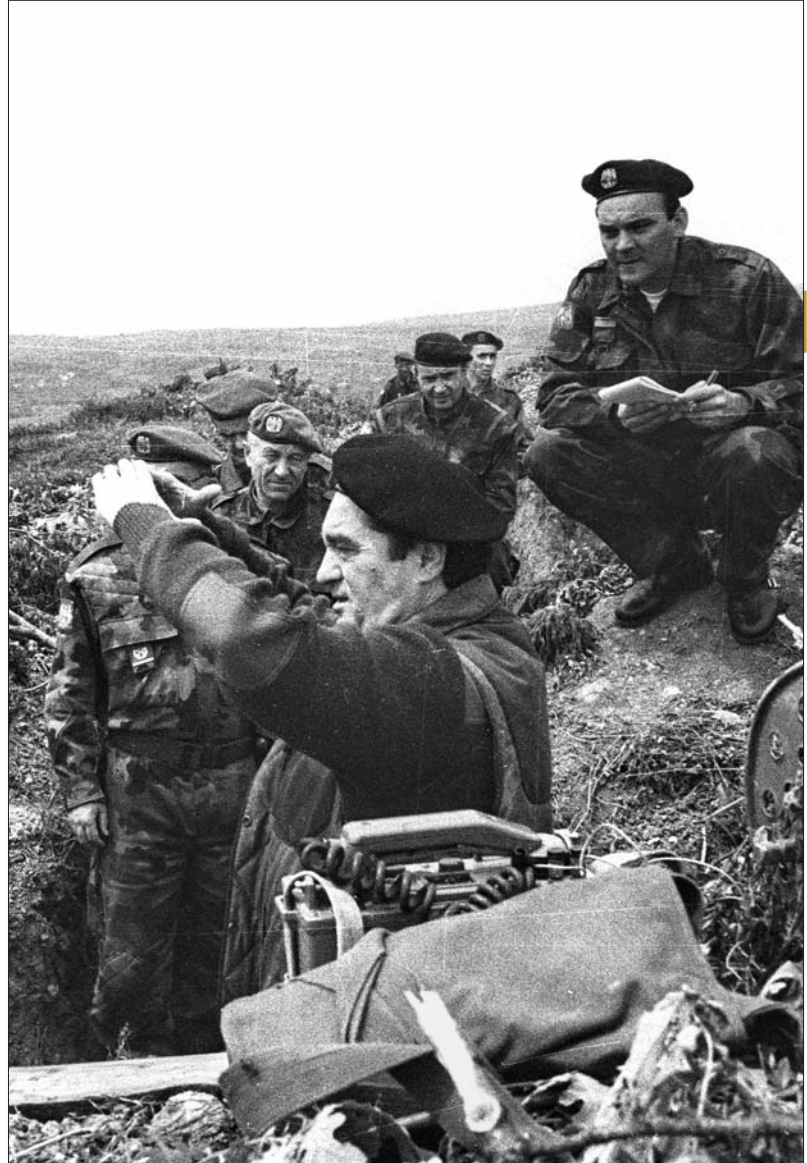
Према речима генерала Лазаревића, 2. батаљону којим је командовао мајор Влахо Вуковић наређено је да с другог положаја крене и затвара одређене правце. Ангаžоване су и јединице војне полиције и извиђачко-диверзантски састави Приштинског корпуса, затим 72. специјална и 63. падобранска бригада, корпусна артиљеријска група, инжињеријски састави. Све су учествовали у одбрани на правцу Кошара.

Кошаре су по жестини напада, по циљевима, по ангаžованим снагама, по бруталности напада, по садејству терористичких снага по дубини, иза леђа, и у самој Ђаковици, десно или западно од Јабланице, обимна и још недовољно испричана прича. Фронт је остао до краја рата стабилан и у рукама наше војске.

Како тај покушај продора на територију Србије није успео, фронт се веома брзо ширио на непријатељско десно, односно на наше лево крило и 30 до 40 километара према Призрену, Паштрику и Коритнику, према караулама „Ликен”, „Горжуп”, „Стојановић”. То је већ реч о операцији „Стрела 2”.

Сасовци нису извршили задатак

Када је према караулама „Морина” и „Кошаре” кренула копнена инвазија, јединица за обезбеђење Команде корпуса послата им је као ојачање. Тада је на нашу територију убачено око 400 сасоваца, који су имали задатак да ликвидирају команданте Треће армије и Приштинског корпуса.

Остаци срушене беспилотне летелице

Чак је и председник Слободан Милошевић звао и упозоравао команданта армије Небојшу Павковића да се он и генерал Лазаревић не „шетају“ по фронту јер могу stradати. На то је генерал Павковић одговорио да је њихова обавеза да буду у јединицама, уз људе.

Мек Мастер, у време сукоба задужен за безбедност америчке војске, на скупу Атлантског савета рекао је да њихови специјалци у Србији нису ништа могли да ураде како би извршили задатак јер су их српски војници омели у свему што су наумили.

Битка на Паштрику

На Паштрику је ситуација била критична. Борбе су се водиле „прса у прса“. Најтеже је било у рејону Горожупских бачила, где је педесетак наших војника бранило положаје. Агресор је ноћу доводио нове јединице и уводио их у напад, па су борбе вођене на одстојањима и до 50 до 80 метара.

Артиљерија 549. моторизоване бригаде успевала је прецизном ватром да спречи даље покушаје уклињавања и обухвата наших јединица и наносила велике губитке непријатељу.

Команда Приштинског корпуса наредила је извршење противнапада и избацивање терориста с наше територије. Уследио је први напад, уз јаку подршку артиљерије, на више појединачних праваца. У једном од њих поново је повраћена Караула „Горожуп“.

После поноћи, 28. маја 1999, Команда 549. моторизоване бригаде известила је да је напад агресора „сломљен“, а фронт стабилизован.

О стању на горожупском фронту, ратни репортер Милован Дреџун известио је југословенску јавност: „Овакви призори се и на филму не могу видети. Код терориста видим на десетине погинулих. Запомагање и лелеци рањених чују се са свих страна. Све делује стравично и нестварно. Видим на око 150 метара од мене порушену караулу. У њеној близини је десетак наших бораца, који успевају да одбију све налете. Простор с једне и друге стране границе преоран је кратерима авионских бомби и артиљеријских пројектила. Око мене је гомила чаура и празних сандука од муниције. Фронт је стабилан све до Горожупских бачила. На врху Паштрика, у рејону објекта Врапче, налази се група од десет војника и два водника, који већ неколико дана одолевају нападима терориста и непријатељској авијацији. У том рејону виде се необично црни облаци дима и повремено чују експлозије. На Врапче је кренуо вод војника да појача одбрану тог важног објекта. Тома (Магочи) и ја спремамо се да се пробацимо до карауле да направимо извештај... Ови јунаци су решени да до последње капи крви бране границу и не помишљају да одступе ни педаљ“.

После поноћи и наредног дана агресор је покушао да поново преузме иницијативу. Помагала је и стратегијска авијација авионима В-52. Међутим, терористи су заустављени у 2.30 часова. Непријатељ се није мирио са губитком позиција на горожупском фронту, па је поново 30. маја наставио да стратегијском авијацијом бомбардује наше јединице. Авиони В-52 гађали су положаје у рејону Карауле „Горожуп“ и се-

ОРДЕН НАРОДНОГ ХЕРОЈА

После рата за допринос одбрани земље Орденом народног хероја одликоване су следеће јединица Војске Југославије – 125. моторизована бригада, 549. моторизована бригада, 37. моторизована бригада, 63. падобранска бригада, 250. ракетна бригада ПВО и 126. бригада ВОЈИН.

ла Планаје. Скоро све куће у селу су сравњене са земљом, а простор око села претворен је у „спржену земљу”.

И последњег дана маја агресор поново напада. У 6.30 часова, уз снажну подршку хаубица, вишецевних бацача ракета и минобацача, почео је нови напад снагама јачине од око 1.500 људи, на фронту од око километар и по, али без подршке из ваздуха. Уследио је одговор наше артиљерије, па су терористима нанети велики губици, а напад је заустављен. Међутим, и поред великих губитака, и даље су нападали у таласима, ангажујући и до 2.000 људи. Нови напад почео је у поподне, око 17.00 часова, уз снажну подршку авијације, око порушене Карауле „Горожуп”, на самој граничној линији. Најтеже борбе водиле су се на правцима Горожупска бачила – објекат Врапче и Горожупска бачила – село Планаје.

У 18.00 часова авијација је са више пројектила погодила кућу у којој се налазило истурено командно место „549” у Шех Махали. Тоне авио-бомби збрисале су све куће у селу и командно место „549”, при чему је око тридесетак војника заробљено у рушевинама. Команда 549. моторизоване бригаде одмах је ангажовала санитарске екипе за пружање прве помоћи и групе за рашчишћавање. Почела је борба за животе затрпаних људи, као и борба за време. Ситуација је, из минута у минут, постајала све драматичнија и тежа. Све је зависило од старешина и војника, херојског Првог моторизованог батаљона 549. моторизоване бригаде. Око 22.00 часа из рушевина је извучено 17 војника и тројица рањених.

Напади на Паштрику настављени су и 1. јуна 1999. године. Авијација је почела да бомбардује наше јединице после један сат по поноћи. Наша артиљерија, прецизним ватрама дуж читаве линије и по дубини, уносила је хаос у њихове редове. Армијска артиљерија, планираним ватрама по положајима непријатељске артиљерије, пешадији која се кретала ка граници и очекујућим рејонима шиптарских терористичких снага, на територији Албаније, а корпусна и бригадна по нападним колонама терориста и уклињеним групама, успела је да разбије резерве агресора и убачене терористичке групе на гребену Паштрика и омогуће нашим јединицама да заузму погодне положаје с којих су контролисале прилазне путеве према Горожупу и спречавале сваки покушај пробоја фронта.

Током 2. јуна авијација агресора истовремено је почела с подршком јединица на врбничком и горожупском правцу, али је напад пешадије успешно заустављен. Наредног дана јачи напад терориста био је усмерен на правцу село Горожуп – Планаје и преко Горожупских бачила. Били су то последњи покушаји терориста да се докопају дела наше територије. Ипак нису успели.

У операцији „Стрела-2” авијација НАТО-а гађала је 79 пута, са 634 пројектила и 19 светлећих бомби, гранични појас између планина Паштрик и Јуничке коте 486.

О значају битке за Паштрик генерал Владимир Лазаревић је рекао: „Ако је битка за Кошаре синоним за Вијетнам у малом, онда је битка на Паштрику синоним за Вијетнам у великом”.

Најинтензивнија дејства била су 26, 27. и 31. маја 1999, када су авиони В-52 бацили око 200 разорних бомби.

У одбрани државне границе у операцији „Стрела 2” погинуло је 25, а рањено 126 припадника 549. моторизоване

Срушен мост у Новом Саду

Призор из Грделичке клисуре

бригаде. Према изјавама званичних извора из Албаније агресор је имао око 800 погинулих.

Операцијом агресора руководио је тим НАТО-а смештен у Куксу, који је координирао дејствима авијације и артиљерије и наводио специјалне извиђачке групе убачене на падинама Паштрика. Штаб је био на директној вези с командом НАТО-а у Вићенци, али и с Вашингтоном. У нападној операцији ангажоване су снаге: „Атлантска бригада“ америчких Шиптара, јачине око 1.000 људи, три бригаде Шиптарских терористичких снага, састављене од припадника ОВК с Косова и Метохије, јачине око 4.000 људи, делови Друге пешадијске дивизије Оружаних снага Албаније, која је бројала између 500 и 1.000 људи, те око 500 припадника артиљеријских и специјалне јединица и група НАТО-а.

Обука јединица за „Стрелу 2“ изведена је под руководством инструктора из Израела, Холандије, Норвешке и Албаније, у центрима Хештану и Круми. Пентагон је за ту акцију одобрио употребу стратегијских бомбардера В-52, који су долетали из Велике Британије. Планери операције су зону планине Паштрик и простор све до Призрена назвали „Хог пен“, што значи „Свињски брлог“. Током битке НАТО је против војника и старешина 549. бригаде употребио тепих и касетне бомбе.

Трагедија у Грделици

Један од најмонструознијих чинова авијације НАТО-а је сте гађање воза на железничком мосту. Ево шта је о томе забележио репортер ратног издања листа „Војска“.

„Тамо где су се свила насеља Горње поље и Калачица, пратећи ток Јужне Мораве на излазу из Грделице, столетни мост је закорачио преко реке. Његова челична конструкција носила је сто педесет метара пруге којим су путовали возови према југу Србије, па даље пут Скопља и Солуна. Дана 12. априла, у 11,40 сати, композиција која је примала путнике од Београда, на станицама у Нишу и Лесковцу стигла је на мост...

Међу путницима уобичајена атмосфера, препричавала су се сећања, размењивале мисли... У трећем вагону, тринаестогодишњи Милош Милићевић из Сокобање запиткивао је мајку Миланку, родом из Ристовца, с које ће стране боље видети бакину кућу. Михајло Вуковић је уранио, првим јутарњим до Београда, а онда у међународни ка Бујановцу, где му син служи војни рок. Супруга хоће да свисне од муке, морао сам да је смирим, објашњавао је сапутницима из трећег вагона Јовану Ристовићу и Раденку Живковићу, Лесковчанима који су с још 46 путника ушли на тој станици. Воз је пошао на време... Једино је закаснила Нада Јовановић, службеница ЖТП Београд, која је радила у трећој смени...

Далеко изнад њих, скривена иза облака, кружила је крвожедна аждаја. Када је композиција кренула према југу, полетела је за њом. Јављали су се уљези протеклих дана у покушају да разоре Сарајевски мост, чија конструкција носи део ауто-пута на излазу из Грделице. Успели су да га начну једном ракетом, а испалили су десет. Манијакални убица летео

ШТИТ ДРЖАВЕ

Начелник Штаба Врховне команде генерал-пуковника мр Драгољуб Ојданић упутио је 4. априла 1999. припадницима Војске следећу поруку: „У тренуцима најозбиљнијих искушења за све грађане СРЈ, у потпуности сте оправдали велике традиције и још већа, судбинска очекивања свог народа. Ви сте, драги војници и старешине, схватили ту историјску пресудну опасност, јуначки сте презрели претње и зналачки сте руковали оружјем које вам је народ поверио да, као његов штит, спасите опстанак угрожене државе. Рат који нисмо желели, све више се претвара у срамоту оних који су нам га наметнули.“

је за својом жртвом. Комбинаторика крвника није се заустављала на пукој егзекуцији жртве. У њој је било подоста места за патолошки спектакл, масакр, патњу, разарање... Узео је на нишан други вагон, сачекао да локомотива стигне на пола моста...

Пастир Михајло Ставрић је чувао овце на оближњем пропланку. Али стадо се одједном узнемирило, јањад је појурила према мосту, он за њом... Видео сам воз на мосту, онда две муње које су севнуле из ведра неба. Грунуло је, страшно је пукло, ударило ме нешто у груди и пао сам на траву, прича Милојко дрхтавим гласом.

Погледао сам Мораву, а онда ми се смркло. Уз стравичан прасак вагон је полетео увис. Комади гвожђа летели су преко нас, путници су пропадали кроз под у реку – покушава да се сети Михајло Вуковић после лекарске интервенције у лесковачкој болници.

Из порушених кућа улице Бујишин пут излетели су људи. Нико није гледао кровове и зидове, питали су се за несрећне путнике. И потрчали да им помогну. Јован Петковић и његова супруга Вера су стигли међу првима. Из пакла су извлачили рањене...

Преполовљена композиција заглавила се на мосту. Локомотива и остаци првог вагона домогли су се друге обале, од трећег вагона остала је спаљена конструкција, четврти се клатио изнад реке. Убици то није било довољно. Устремио се још једном на своју немоћну жртву и докрајчио је с још две ракете. Угасио је и последње знаке живота. Малог Милоша је пресекао у пола речи, његовој мајци угасио поглед на родно село, кондуктеру зауставио залогај хлеба... Делови тела, трагови крви, јауци рањеника... Беживотна тела је носила река... Десет, петнаест, двадесет...

На мосту је стрељан воз. Људи. Сећања. Наде. Невине су стрељали нацисти у Крагујевцу, Краљеву, Јајинцима... Мислили смо – никад више...

Страни новинари су стигли на лице недеља. Једни су плакали, други замуцкујући слали извештаје, а неколицина је упорно понављала питање да ли је то сигурно био цивилни воз.“

Порушена зграда Генералштаба

Призори из бомбардованих школа

Апсурд колатералне грешке

Званичници НАТО-а у Бриселу признали су да је борбени авион F-16 ракетирао колону албанских избеглица у близини Ћаковице, када је погинуло више од 70 цивила. То је највећа „колатерална грешка“, како то називају стратеги Алијансе, а пета у низу. Пре тога снаге НАТО-а „грешиле“ су у Алексинцу (погинуло 20, а рањено 40 цивила), Ћуприји, Приштини (погинуло 10, а повређен велики број цивила),

ДЕЈСТВА АМЕРИЧКЕ АВИЈАЦИЈЕ

Авијација НАТО-а је 1.991 пут напала 986 цивилних објеката, од чега је 119 потпуно уништено, а 867 тешко оштећено. Никада се неће заборавити бомбардовање Ниша, Сурдулице, Новог Пазара, Ћуприје, Варварина и Алексинца, јер је тада убијено и рањено највише цивила, али ни дејство по избегличким колонама, возовима, аутобусима, болницама, информативним центрима и другим цивилним објектима.

Пропагандисти НАТО-а згроженој светској јавности нудили су причу о колатералној штети. Међутим, употреба високософистициране ратне технике и најмодернијих борбених авиона наводе на закључак да колатералне штете није уопште било, што је касније обелодањено из белешки главнокомандујућег снагама Алијансе у агресији, америчког генерала Веслија Кларка: „... првобитни планови су претпостављали да ће врховни командант НАТО-а за Европу имати овлашћења да гађа мете из свих категорија које утврде политички лидери Алијансе, али је Вашингтон наметнуо обавезу да се одобрава мета по мета. Према британском закону, мете које гађа било који авион из базе у Великој Британији морали су одобрити њихови правници. Французи су захтевали бољи увид у планирање мета и у нападе и наравно морале су постојати сталне консултације са седиштем НАТО-а као и с другим земљама“.

То довољно говори да нема никакве сумње да су цивилни објекти били мета и да су сваку крстарећу ракету, бомбу или пројектил одобрили политички лидери НАТО-а. При томе, треба назначити да се тачно зна по којим цивилним објектима и колико пута је дејствовало ваздухопловство САД, а то је близу 80 одсто од укупних дејстава – сразмерно томе је њихово учешће у наношењу цивилних губитака и материјалне штете.

приликом ракетирања међународног воза у Грделичкој клисури (погинуло најмање 13, а рањено 16 цивила).

Под „успутном, односно колатералном штетом“ НАТО подразумева цивилне жртве и уништење цивилних објеката. Главнокомандујући Алијансе генерал Весли Кларк је на брифингу у Бриселу рекао да НАТО „бомбардује искључиво југословенске војне циљеве“, а да се у нападима „ко-

БЕОГРАБАНИ ПОД УЗБУНОМ

Ваздушна опасност у Београду је током једанаестонедељне агресије на нашу земљу била проглашена 146 пута, у укупном трајању од 774 сати. То значи да су Београђани за 78 дана рата провели у склоништима 32 дана и шест сати, односно у просеку девет сати и 55 минута дневно.

Застрашујући звук сирене за узбуну, у Београду популарно назване „шизела“, у трајању од по минут, укупно се чуо у српској метрополи два сата и 26 минута. Толико су Београђани слушали и „смирелу“, којом је проглашаван престанак ваздушне опасности, што значи да су звуци сирена реметили нормалан живот и подсећали на рат укупно четири сата и 52 минута. Према подацима Градског центра за обавештавање, завијајући звук сирене за ваздушну опасност први пут се зачуо 24. марта у 20.05 часова.

Београд је био најдуже под узбуном између 31. марта и 1. априла – 23 сата и 15 минута, а 28. марта „шизела“ се огласила чак десет пута. Најмирнији дани у Београду били су 18. и 27. април и 9. мај, када је опасност од напада из ваздуха оглашена само по једном. Становници главног града Србије су за више од два и по месеца рата, без „шизеле“ провели само три ноћи – између 9. и 10. маја није било узбуне 31 сат и 31 минут, у ноћи између 3. и 4. јуна – 18 сати и 44 минута и од 5. јуна увече до 7. јуна ујутро није било узбуне 39 сати и 52 минута.

Београд је најкраће под узбуном био 16. априла – 19 минута, од 14.44 до 15.03 часа. „Смирела“ се последњи пут чула 9. јуна 1999. у 6.29 часова, оглашавајући крај агресије НАТО-а на југословенску престоницу.

ристи највећи постотак прецизног наоружања“. Ако прихватимо да је грешка, заправо, изузетак од правила, како се онда може објаснити пет „колатералних грешака“. Толики број грешака, значи да оне постају правило, што даље наводи на мишљење како постоји намера. Намера – да се гађају цивилни циљеви.

За масакр албанских цивила у избегличкој колони код Ђаковице, који је починила борбена авијација НАТО-а, портпароли Алијансе и Пентагона говорили су испрва да то нису учинили пилоти НАТО-а већ српски авиони, да су постојале две колоне, једна цивилна и друга војна, што је „збунило“ пилота, затим да је гађана војна колона, а да су онда југословенски војници из освете пуцали у албанске избеглице, да због дејства противваздухопловне одбране Војске Југославије ловци бомбардери нису могли довољно близу (ниско) да приђу циљу, до коначног признања да је то сасвим намерно учинио пилот авиона F-16. Џејми Шеј, тадашњи портпарол НАТО-а, цинично је у Бриселу објаснио да сваки племенити циљ подразумева одређене цивилне жртве.

На нишану су се нашли и новинари ноћне смене РТС-а

У сенци победника
горела је зграда
на Ушћу

Музиком против агресије

Сребрни метак

Мимо свих међународних конвенција, поред класичних убојних средстава током агресије на СРЈ коришћена је и муниција с осиромашеним уранијумом, због које у Србији имамо појаву знатно већег броја оболелих од карцинома и других болести.

Осиромашени уранијум је нуспродукт у припреми горива за нуклеарне реакторе и нуклеарно оружје. Сва три уранова изотопа и њихови продукти су радиоактивни и осим примарног алфа присутно је и бета и гама зрачење. У тој муницији је заправо врло опасан радиоактивни отпад и

НА НИШАНУ И ТЕЛЕВИЗИЈА

Бомбардовањем РТС-а први пут у историји човечанства „пуцано је“ у истину. Бомба бачена на телевизију у исто време је и бомба против новинара целог света. И они су били жртве најбруталнијег масакра против слободе речи.

Његово чување представља велики проблем за сваку земљу с развијеном нуклеарном технологијом.

Анализом узорака с територије после бомбардовања Југославије, откривено је присуство ^{236}U и ^{239}Pu , што указује на порекло осиромашеног уранијума. Откривено је у траговима присуство амерцијума, нептунијума и технецијума. Плутонијум је по својим радиолошко-хемијским карактеристикама опаснији од ^{238}U . Његова отровност може се поредити с отровношћу цијанида и арсена, а радиоактивност је у поређењу с токсичношћу неколико хиљада пута већа.

Деловање осиромашеног уранијума на људе, биљни и животињски свет је трајно и у неким сегментима се не може умањити, па су ефекти дејства те врсте муниције на живу силу и становништво фатални, јер долази до трајне контаминације, чије последице могу да буду катастрофалне.

При удару уранског језгра у чврсту препреку ствара се висока температура од око $800\text{ }^{\circ}\text{C}$, он се пали, и око 10 до 70 одсто од укупне масе осиромашеног уранијума сагори и пређе у аеросоле уранијум-оксида. Ситне честице осиромашеног уранијума примарно контаминирају околину погођене мете. Ветар, возила или било каква активност на терену накнадно могу проузроковати разношење радиоактивне прашине и накнадну контаминацију људи, материјалних средстава и животне средине. Зависно од метеоролошких услова, могу се разносити на различите удаљености. Уколико пројектил рикошетира од препреке, осиромашени уранијум остаје на површини у деловима. Његове честице могу се унети у организам удисањем или преко хране и воде. Ако пројектил не по-

НАПАД НА КИНЕСКУ АМБАСАДУ

Бомбардовање кинеске амбасаде у Београду био је озбиљан дипломатски инцидент током агресије НАТО-а на СРЈ. Три пројектила 7. маја 1999, у 23.45 часова, погодила су зграду Амбасаде Народне Републике Кине на Новом Београду. У нападу је погинуло троје кинеских држављана, а више их је рањено.

Представници Алијансе изразили су жаљење због инцидента, уз образложење да је до напада дошло услед застарелих мапа које је доставила ЦИА.

годи мету, зарива се у земљу на различите дубине, где настаје процес оксидације и пренос оксида осиромашеног уранијума у биосферу. Слабо је растворљив у води и телесним течностима, док су оксиди урана боље растворљиви, тако да с временом контаминирају подземне воде и изворишта питке воде, а преко биљака у виду сточне хране или плодова могу да контаминирају животиње и људе.

Укупно је регистровано 112 удара муницијом с осиромашеним уранијумом на 91 локацију: 12 удара на девет локација у Србији, два удара на једној локацији у Црној Гори и 98 удара на 81 локацију на Косову и Метохији. Важно је истаћи да је 49 удара, односно 44 одсто напада муницијом с осиромашеним уранијумом извршено после постигнутог споразума о окончању агресије – у последњих десет дана рата. На тај начин НАТО је територију СР Југославије трајно контаминирао с око 15 тона радиоактивног отпада, што је застрашујућа количина јер је време његовог полураспада око 4,5 милијарде година, а и у узорцима је забележен садржај осиромашеног уранијума и до 235.000 Bq/kg (толерантан природни садржај урана у земљишту је 10–50 Bq/kg).

Припадници мултинационалне бригаде „Запад“, по уласку КФОР-а на КиМ, новембра 1999. године, добили су нуклеарно-хемијско-биолошки приручник – „КФОР, Интернационалне бригаде, Запад, Осиромашени уранијум, информације и инструкције“. Садржај приручника упућује на то с каквом ће се врстом опасности сретати на терену и како да поступају. То недвосмислено потврђује чињеницу да су планери ратних операција НАТО-а и САД пре почетка бомбардовања Југославије знали да је оружје с осиромашеним уранијумом опасно, канцерогено и генотоксично.

Авијација НАТО-а с висине је разарала и термоелектране, далеководе, разводна постројења. Уједно, лишавали су народ воде, угрожавали бебе у инкубаторима, болеснике на дијализи и на зрачењима. При том, дејство на електроенергетски систем прогласили су легитимним с војне тачке гледишта, а додатне последице квалификовали су као споредну штету. Циљ им је био, сами тврде, „умањивање квалитета живота“ и „подривање морала“.

На мети се нашао и кинеска амбасада

НАРОД ЈЕ ХЕРОЈ

„У овом рату учествовао је читав народ – од беба у породилиштима и тешких болесника на интензивној нези, до војника у рововима, ПВО и граничара на границама. Нико неће заборавити хероизам бранилаца мостова, грађана, бранилаца фабрика, тргова, својих градова, својих послова, своје државе, свог народа. Народ је херој – можда тако гласи најкраћи закључак овог рата. Народ је херој и зато мора да се осећа херојским и зато треба да се понаша херојски, а то значи достојанствено, племенито и одговорно”, рекао је на крају агресије председник СРЈ Слободан Милошевић.

Употреба касетне муниције

У нападу на јединице Треће армије, поред разорних ракета и бомби, авијација НАТО-а користила је и касетне бомбе. Употреба је почела је 25. марта 1999. у зони Приштинског корпуса на Косову и Метохији, а настављена у целој зони Армије све до краја рата.

На територији Косова и Метохије карактеристична су дејства касетним бомбама, 10. априла 1999, с осам контејнера по селу Мердаре, 3. маја по аутобусу у рејону Савине Воде, 13. маја 1999. по избегличкој колони код села Кориша на путу Призрен – Сува Река.

Ван територије Космета, касетним бомбама је 7. и 8. маја 1999. бомбардован Ниш.

За време агресије у зони Треће армије бачено је око 2.000 контејнера касетних бомби разних типова, вишеструког дејства (распрскавајућег, запаљивог, пробојног) на око 1.000 локација.

Кумановски споразум

Штаб Врховне команде доставио је 4. јуна 1999. информацију Команди Треће армије да је највише државно руководство Србије и СР Југославије 3. јуна усвојило документ о принципима за постизање мировног споразума, који су предложили Европска унија и Руска Федерација.

У односу на документа понуђена у Рамбујеу, тим документом одбрањен је суверенитет и територијални интегритет земље; понуђено је часно, компромисно решење, које омогућава брз прекид агресије и поштовање територијалног интегритета и суверенитета СР Југославије и решавање кризе под окриљем Уједињених нација, разоружавање тзв. Ослободилачке војске Косова, обнову земље уз помоћ међународне заједнице; учешће мировних снага Организације уједињених нација регулисано је војнотехничким споразумима.

Прихватање тог документа није значило пораз и капитулацију Војске Југославије. Чланом 5. Споразума предвиђено је: „Командант међународних снага безбедности је коначна инстанца у тумачењу овог Споразума. Његове одлуке су обавезујуће за све стране и лица”.

У прилогу „А” Споразума, „Фазно повлачење Снага СР Југославије са Косова”, и „Б”, „Операција међународних снага безбедности (КФОР)”, у тачки 3. регулисано је: „Ни међународне снаге безбедности (КФОР) и ни једно од његових лица неће бити одговорно за било какве штете на јавној или приватној имовини које они могу да проузрокују током вршења дужности које се односе на спровођење овог споразума”.

Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1244 о Косову и Метохији, поред осталог, потврђена су сва кључна питања из потписаног Војнотехничког споразума. Међутим, нерешен и забрињавајући проблем било је разоружавања терористичке ОВК, имајући у виду њихову сарадњу са НАТО-ом за време агресије.

Протестни концерти

Становништво Србије је веома тешко подносило бомбардовање. Међутим, грађани су се спонтано окупљали на трговима, где су организовани културно-уметнички програми, што је представљало својеврсну форму отпора.

У ратном издању листа „Војска” остало је забележено: „Ако је неко некад имао трунку сумње у то какав је осећај у народу за Војску Југославије, сада је било довољно да чује усклик одушевљења масе у тренутку када су се на импровизованој позорници на Тргу Републике у Београду појавили чланови Оркестра РВ и ПВО. А када су простором Трга одјекнули први тактови композиције *Волимо те ошацибино наша* у извођењу Естрадног оркестра Уметничког ансамбла ВЈ, чије је текст написао пуковник Станоје Јовановић, ваздухом су се завијориле заставе, а из десетина хиљада грла одјекнуле су речи песме која је постала својеврсна химна љубави.”

Српском пркосу и инату придружили су тих дана и чланови московског бенда „НА – НА”, који су окупљеним Београђанима пренели поруку: „Руси су уз српски народ, а ми смо дошли да потпомогнемо музиком”.

Тако су још једном с позорнице на Тргу Републике, заједно с белим голубом у небо, из Београда послате поруке љубави и мира.

Асиметрични сукоб

Алијанса је приликом агресије на СРЈ користила нападне системе треће и четврте, а делом и пете генерације. Сва оружја којим је располагала имала су огромну разорну моћ, која се приближавала разорној моћи нуклеарног оружја. Софистицирани системи извиђања и откривања објеката дејства, као и системи вођења оружја лансираног с дистанце омогућавали су им прецизна погађања објеката (циљева) на територији СРЈ, без већег излагања ризику снага које наносе удар.

Војска Савезне Републике Југославије располагала је врло застарелом технологијом, углавном друге генерације, с високим степеном техничке и оперативне неисправ-

Одлазак војске с Космета

ности основних средстава ратне технике и врло скромним материјалним резервама.

И системи противваздушне одбране СРЈ припадали су другој технолошкој генерацији. Јединице ваздушног осматрања, јављања и навођења (ВОЈН) биле су опремљене технолошки и концепцијски застарелим радарима и системима аутоматизације. Старост система била је од 13 до 30 година. Више од 50 одсто радара било је старије од 25 година.

Ракетни системи НЕВА и КУБ такође су технолошки и концепцијски застарели, а у оперативној употреби у ПВО систему СРЈ били су 18 до 25 година. Наша ловачка авијација била је наоружана авионима МиГ-21 (А-17), који је припадао другој технолошкој генерацији и који је био у знатном технолошком заостатку иза савремених ловаца НАТО-а, као и авиона МиГ-29 (А-18), који је припадао трећој технолошкој генерацији, али с одређеним недостацима у генерацијском стандарду опремљености, те истеклим прописаним роком рада до ремонта датим од произвођача.

Успех Војске Југославије током 78 дана асиметричног рата огледа се у следећем: благовремено је предузета мобилизација јединица; примењене су дотад невиђене мере маскирања од стратегијског до тактичког нивоа; пре и за време агресије јединице су маневрисале у простору, тако да су резултати извиђања НАТО-а путем сателита и из авиона били веома слаби. Најзад, морал војске и јединство са народом учинили су да одбрана буде одлучна и зналачки примењивана. Пилоти НАТО-а веома су респектовали ПВО ВЈ, па су летели на великим висинама. Често нису уочавали циљеве, тако да су били принуђени да на повратку у базу Авијано (Италија) смртоносни терет изруче у северни део Јадранског мора.

Најзад, чињенице указују да никада до сада држава у целини није функционисала као у време агресије.

Рат је завршен изгласавањем Резолуције 1244 у Савету безбедности Уједињених нација и потписивањем Војнотехничког споразума у Куманову. ■

АГРЕСИЈА ПРИПРЕМАНА ГОДИНАМА

Пјер Мари Галоа, пилот, писац и публициста, један од оснивача француског покрета отпора, геополитичар и аутор запажених дела, указао је да је агресија на Југославију припремана много година раније. Као велики стратег и геополитичар генерал Галоа оставио је трајна сведочанства о историји прошлог и догађајима на почетку овог века. У анализи узрока, последица и главних актера разбијања Југославије и агресије на Србију, која је снимљена у његовом дому у Паризу, а објављена марта 2009. године на Међународној конференцији „Агресија НАТО-а – десет година после“ у Београду, аутор истиче да су ратове против Југославије и Србије повеле европске земље које су поражене у оба светска рата, а од њих преузела и наставила Америка. Немачка је једва чекала да се докаже као војна сила, а Америка да освоји нове сфере својих војних и економских интереса. „Отуда чувена база Бондстил на Косову да се нађе на путу будућег коридора осам, којим ће тећи нафта од Каспијског мора до Јадрана“, написао је Галоа. Мирис нафте је мирис свих ратова, од Ирака до Авганистана, говорио је и писао у својим студијама.